

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Institutiones iuris prudentiae canonico-civilis ... in gratiam tyronum - Cod. Ettenheim-Münster 77

[S.l.], 1701-1739

Caput 1

[urn:nbn:de:bsz:31-108650](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-108650)

Institutiones Jurisprudentiae Canonico-civiles

Caput I.

De Jure Canonico ejusque partibus.

§. I.

De notione, definitione, ac divisione Juris Canonici.

Jus Canonicum à graeca voce Kanon Latine regulam denotante appellatur. Vocatur etiam alio nomine ius Ecclesiasticum, tum quia continet constitutiones Ecclesiasticas, tum etiam, quia potissimum de personis rebusque Ecclesiasticis tractat. Et quia à Summis Pontificibus institutum est, nuncupari quoque solet ius Pontificium.

Describi autem potest jus Canonicum, quod sit ius positivum, ex sacris canonibus s: hoc est, regulis Ecclesiasticis et collectum, et ad recte vivendum, aeternamque salutem consequendam, et iustitiam in populo Christiano conservandam constitutum. Ita in re omnes

Dicitur ius positivum; eo quod auctoritate humanae sine potestate Ecclesiastica Summis Pontificibus divinitus concessa institutum sit.

Dicitur ad recte vivendum aeternamque salutem consequendam & quibus verbis indicatur finis primarius ipsius Juris Canonici.

Ceterum constitutionum Ecclesiasticarum, quas in se complectitur jus Canonicum, septem numerantur species. 1. nuncupatur Canon, qui est constitutio edita in Concilio. 2. Decretum, quod est constitutio edita à Pontifice, ad nullius consultationem, de consilio Cardinalium. 3. Decretalis epistolae, quam edit, et scripto transmittit ad alicujus consultationem, et idem est, quod

rescriptum. 4. Dogma, quod est constitutio de re ad fidem pertinente. 5. Mandatum, quod est constitutio ad mores et disciplinam Ecclesiasticam ordinata. 6. Interdictum, quod est constitutio prohibitoria nullam adjectam poenam in transgressores. 7. Sanctio, quae est constitutio, qua dicitur poena non obtemperantibus. Verum ista saepe à Juris peritis promiscue usurpantur.

Quod juris Canonici divisionem spectat, aliud est scriptum, aliud non scriptum. Scriptum constituitur partim ex jure divino, ac s. Scriptura, partim ex decretis Conciliorum, partim ex diversis rescriptis et constitutionibus Summorum Pontificum, partim ex legibus Imperatorum, nec non ex s. Patrum dictis. Non scriptum continet traditiones, et laudabiles consuetudines Ecclesiasticas.

Alia vero est juris Canonici divisio nempe in jus commune, et speciale. Commune dicitur quod ipsam universalem Ecclesiam afficit, atque ad omnes fideles constritigendos. Speciale vero, quod pro certa diocesi aut provincia editum est, ut sunt statuta provincialia, quae à Metropolitanis ac suis suffraganeis, ^{in unum congregatis} ~~ab alijs~~ ~~probat~~ ~~congregatis~~ ^{sanciantur} ~~gatis~~; Item diocesana seu Episcopalia, et Synodi, quae ab Episcopo ^{una cum} suo Capitulo, ~~Abbatibus~~ alijsque sua Diocesis clericis ~~debetur~~ ^{debetur} ~~tur~~. Et haec extra provinciam aut diocesim non ligant.

Hic advertendum est, quod jus Canonium commune necdum totum sit insertum corpori, ut vocant, juris Canonici; plurima enim Decreta Conciliorum generalium praesertim Concilij Tridentini, pluresque decretales Summorum Pontificum, quae in Ecclesia vim legis universalis obtinent, adhuc extra corpus juris Canonici vagari dignoscuntur.

§. 2.

De origine, obiecto, et subiecto juris Canonici

Dico 1. Origo seu causa efficiens juris Canonici primaria et universalis est ipse Deus.

qui primus praecepta Decalogi, aliasque re-
le vivendi regulas hominibus praescripsit,
quibus dein Summi Pontifices, ut suos
Canones constituerent, usi sunt. Engel
in proem. n. 2. König in proem. n. 5. Causa
vero secundaria et particularis sunt
i. apostoli, quorum Canones Clemens 1.
Romanus Pontifex s. qui sedit circa an-
num Domini 98. in unum congregavit,
et Canonesq; Apostolorum nuncupavit.
Et hi in Decreto Gratiani ad finem
ponuntur. Deinde Summi Pontifi-
ces tanquam Successores Apostolorum alios
et alias constitutiones addiderunt, quae pas-
sim citantur in Decreto Gratiani, aut
per Decretales, Clementinas, et extra-
vagantes exhibentur.

Nec obstat, quod jus Canonium non
solum ex constitutionibus Summorum
Pontificum, sed etiam ex sententiis S.
Patrum, placitis Imperatorum et similibus
constituatur; haec enim in quantum autho-
ritate Summi Pontificis Corpori juris
Canonici sunt inserta, emendata aut appro-
bata quodammodo pro constitutionibus Pon-
tificis reputantur. Omnia quippe nostra
facimus, quibus nostram impertimur autho-
ritatem. c. Si apostolica 22. de Praebend. in 6. 7. art. Summus Pontifex

Dico 2. Obiectum seu materia juris
Canonici sunt actiones Christianorum diri-
gibiles per leges Ecclesiasticas ad rectam
vita normam, et finem Supernaturalem
consequendum; nam circa huiusmodi actio-
nes jus Canonium unice versatur; ex quo
consequitur, quod finis juris Canonici sit
ipsa disciplina Ecclesiastica, pax et justitia
in populo Christiano conservanda, ipsiusque
salus aeterna promovenda, ut ex definitione
supra data facile innotescit.

Dico 3. Subjectum juris Canonici sunt
soli et omnes Christiani. Dico soli
Christiani, ut excludamus eos, qui necdum
sunt baptizati, quales sunt iudaei, et
gentiles; hi enim propter defectum
Baptismi non sunt membra Ecclesiae,
nec proinde eius subduntur jurisdictioni.
Dico omnes Christiani, ut comprehendamus
etiam ipsos haereticos, qui non minus quam Catho-
lici ff. Canonibus ligantur, quemadmodum
controversia 1. infra ostendamus.

S. 3.
De partibus Corporis juris Canonici.

Sex sunt Corporis juris Canonici partes.
nempe 1. Decretum Gratiani. 2. Quinque
libri Decretalium. 3. Sextus Decretalium.
4. Clementina. 5. Extravagantes Joannis 22.
6. Extravagantes Communes, de quibus jam per
ordinem.

Sectio 1.
De Decreto Gratiani, et modo illud
citandi.

Decretum Gratiani ab auctore suo Gra-
tiano Benedictino professo in Monasterio
S. Felicis Bononiae nomen traxit. Hic
tempore Eugenii III. an. 1150 hoc opus ex
diversis summorum Pontificum, et Conciliorum
decretis, ff. Patrum dictis, atq; Impera-
torum placitis compilavit, quod et Concor-
diam discordantium Canonum nuncupavit. Cau-
te proinde legendum est Decretum Gratia-
ni; neq; enim sententia firma ea primis
occurrentibus capitulis desumenda est, sed
etiam reliqua sunt perlustranda; Solet
enim Gratianus dubias questiones ab initio
proponere, atq; in utramq; partem ventilare,
ac tandem in fine conciliare; nota enim,

qua cursivo caractere exprimuntur, et quibus non est praefixus asteriscus, sunt ipsius Gratiani Decisiones. Dixi, quibus non est praefixus asteriscus, nota, qua asteriscus signantur alios habent Authores, nempe correctores Romanos.

Dividitur autem hoc Decretum in tres partes. Prima complectitur 101. distinctiones divisas in Canones, uel Capitula, quibus imprimis agitur de jure in genere, tum de Personis Ecclesiasticis sive Ecclesiasticis Ministris: atq; sic citari solet. Can. jus Gentium dist. 1. Vel: Can. g. D. 1. Vel: dist. c. 9.

Secunda pars continet 36. causas, seu causas et controversias juridicas, divisas in questiones, in quibus de forma et materia judiciorum disputatur, subdivisas in Capitula, aut Canones: et citantur hoc modo: Can. vel C. Si quis suadente. Causa /: quod vocabulum tamen plerumq; omitti solet. / 17. q. 4. Adverte, Causa 33. questionem tertiam subdividi in 7. Distinctiones, de poenitentia tractantes, qua sic allegantur: Can. Homicidiorum dist. 1. de poenit.

Tertia pars Decreti agit de Consecratione, et constat 5. distinctionibus in Canones, seu Capitula subdivisis. Citatur sic: C. Relatum II. dist. 2. de consec. Quando igitur allegatur Distinctio cum addito de consecrat: querendum est in ultima parte Decreti; si cum quando allegatur Distinctio cum addito de poenitentia, querere oportet in secunda parte, puta in causa 33. q. 3. Dum vero notatur Distinctio sine addito, queri debet in 1. parte.

Speciale dubium est, quid sentiendum sit de illis Canonibus, seu Capitulis, qua sub nomine paleae Decreto inspersa sunt? Quidam arbitrantur per hujusmodi capitula nomine paleae inscripta intelligi de-

124
tere ea, in quibus res leves et inanes conti-
nentur; verum id mihi non probatur; eo-
quod plura hujusmodi capitula nomine palae
in scripta dentur, in quibus res magni momen-
ti proponuntur, ut Can. Constantinus. dist.
96. Vnde alii probabiliter per palaeas ad-
ditiones quasdam intelligunt, quae non ab ipso
Gratiano, sed ab alio Authore postmodum
Decreto inserta sunt. Vid. Engel in Proem.
n. 6.

Porro in fine Decreti adnotatur Cano-
nes Poenitentiales, numero 47. ex variis Pa-
trum scriptis collecti, in quibus pro gravis-
simis criminibus certa poena statuitur.
Sed horum Canonum rigor, licet olim in
usu fuerit, hoc tamen tempore in defue-
tudinem abiisse videtur.

Post Poenitentiales subsequuntur Cano-
nes Apostolici, sic dicti, quia Apostolos
tandem Authores habent. Computan-
tur quidam Canones Apostolici inter apo-
cryphos. De Sancta 3. dist. 15. Verum hic
locus explicari solet de adulterio quodam
Apostolicorum Canonum libro ab Hæreticis
Priscilianistis confecto.

Sectio. 2.

De 5. libris Decretalium, ac reliquis
partibus Corporis ^{juris} Canonici, et
eas citandi usui.

Secunda pars corporis Canonici sunt de-
cretales jussu Gregorii IX. à Raymundo epis-
copo Pontificis Capellano et Poenitentia-
rio, quem ex ordine Prædicatorum post
obitum à Clemente VIII. in Sanctorum nume-
rum relatum fuisse asserunt, conscripta. Is-
ti Decretales libri à decernendo sive sta-
tuendo sic dicti constant potissimum ex de-
cretalibus Epistolis, quas diversi Summi
Pontifices in dubiis questionibus juris in-
terrogati se consulentibus rescripserunt
quae iam in corpus juris relata authorita-
tem universalis legis obtinent, ad eum modum

quo Codex Justinianus in Corpore juris
Civilis majori sua parte ex diversorum
Imperatorum ad dubios juris articulos
rescriptis compilatus est.

Dividuntur autem Decretales in v.
libros, libri in titulos tituli in capi-
tula; olim sic allegabantur C. jura
2. extra de testibus; qua propositio
extra indicabat capitulum extra Dece-
retum esse inquirendum; hodie autem ple-
rumque sic citantur: C. si diligenti 12. de
solo competenti. Qui titulus, in quo libro
aut pagina sit reperendus, in indice titu-
lorum reperiri inquirendus est. Porro
materiam Decretalium glossa Proemia-
lis his versibus exhibet

Pars prior officia parat, Eccl[esi]ar[um] Ministros:

Altera dat testes et cetera iudiciorum:

Tertia de rebus, et vita presbiterorum.

Quarta docet, quales sint nexu conjugiorum.

Ultima de vitis et poenis tractat eorum.

Idem alii exprimere voluit hoc unico versu:

Index, iudicium: Clerus, sponsalia, crimen.

Tertia pars inscribitur Sextus Decreta-
lium; eo quod post v. libros Decretalium
Gregorii IX. in lucem editus sit a Boni-
facio VIII. Hic liber collectus est ex
Summorum Pontificum Gregorio IX. pos-
teriorum, item ex duorum Generalium
Conciliorum Lugdunensium constitutio-
nibus, descriptis, et decretis. Subdividitur
etiam in v. libros, quorum tituli eadem
habent iustitias, et materias, quas Dece-
tales Gregorii IX. Id quod etiam in se-
quentibus, nempe Clementinis, et Extra-
vagantibus videre est. Idem hic alle-

16
gandi modus observatur ac in Decreta-
libus; excepto, ^{quod} in fine tituli addatur
in 6. nempe sic: c. ut animarum de
Constitution. in 6.

Quarta pars Sunt Clementinae sic
dicta à Clemente v. Pontifice maximo,
qui videlicet multas constitutiones tum
in Concilio Viennensi in Gallia, tunc etiã
ante et post Concilium hoc à se editas in
unum congestis voluminibus. Ad morte
proventus eas edere non potuit; Qua-
re successor ejus Joannes XXII. eas
memoratas Clementinas conulgavit,
et auctoritate Apostolica roboravit.

Continentur autem in v. libris di-
visis in Titulos et Capitula. Certe
hoc modo: Clement. cum illud de Re-
nuntiatione. Vel: Clement. ad nostrum
3. de haeticis.

Quinta pars Sunt extravagantes
Joannis XXII; id est, constitutiones,
ac Epistola Decretales, quae quia nume-
ro erant paucae, nec peculiare
volumen complere poterant, extra-
vagantium nomen obtinuerunt;
vel dicta sunt extravagantes; eò quod
ante hac extra corpus juris, quasi incerta
sed sede vagarentur. Modus eas in-
tandi iste est: Extravagant. Joannis 22.
de voto. cap. antiqua.

Sexta denique pars Sunt extravagantes
communes sic dicta, quia multis Ponti-
ficibus communes, seu à pluribus edita
sunt, atque olim extra corpus juris vaga-
bantur. Dividuntur in v. libros, ^{et sic}
^{allegari solent.} Extravagantes Ambitio-
sa inter Commun. de rebus Eccl. non
alienand. Vel: c. Ambitiosa inter extravag-
comun. de reb. Eccl. non alien. Licet

vero non satis constet, an ista Eccl-
vagantes alicujus summi Pontificis de-
creto publicata, ac Corpori juris inser-
ta sint; nihilominus cum sint deci-
siones summorum Pontificum, et à mul-
tis temporibus possessione in corpore
juris acceperint, passim apud Docto-
res pro authenticis habentur. Engel
in Proem. n. 10.

Novissimè in lucem prodit liber sep-
timus Decretalium operæ Petri Matthæi
Pati Lugdunensis editus, atq; per Typo-
graphos alius juris Canonici libris ap-
positus; verum alicujus Pontificis
approbationem necesse habere meruit.

Sectio 3.

**De authoritate Decreti ac reli-
quarum partium Corporis ^{juris} Canonici.**

Dico 1. Decretum Gratiani per se non
habet authoritatem Legalem, et vim juris
decisivi; contenta tamen in eo retinent
vim quam habent fontes, ex quibus re-
gulas et constitutiones hausit Gratianus.
Ratio est 1. partis est, quia Gratianus
tanquam vir privatus condenda legis potes-
tate caruit; et aliunde compertum non ha-
bemus, Decretum Gratiani à quoquam sum-
morum Pontificum approbatum esse: ~~sed in~~
~~repositis fontibus reperitur de his~~
~~repositis fontibus reperitur de his~~
Itaq; constitutiones summorum Pontifi-
cum ac Conciliorum Generalium in de-
creto contenta vim legis obtinent, cetera
vero magnam quidem sibi vendicant
authoritatem, non tamen irrefragabile;
Unde licet eis nullus morem gerere,
teneatur, non tamen otiose sed nerveose alle-
gantur.

Nota hic incidenter ratione
citatianum sapientis ex corpo-
re juris allegari argumentum
capituli hoc modo arg. c. licet
de consensibus; et hujus sensus iste
est, nempe quod pro materia, de
qua agitur, non possit quidem
ex eo capitulo offerri aliquis
textus formalis, possit tamen
eunde argui et argumentum
deduci, quod illud capitulum
faciat pro ea materia, de
qua disputatur.

Ratio 2. partis est; quia huiusmodi regulae de sua vi vel auctoritate nihil amittunt, per hoc quod a Gratiano Corpori juris Canonici inserta fuerint.

Oppones Contra 1. partem. Decretum Gratiani legitur in Scholis et quoties allegatur, ac in iudiciis recipitur; ergo videtur, hoc ipso tantum approbatum; ac proinde vim juris habet ex toto decisivam.

R. dist. Ant. Decretum Gratiani legitur in Scholis et ita tamen ut testis ex eo citati revertatur ad primariam suam auctoritatem. Et ita ut prorsus omnes habeant vim juris decisivam. N. Ant.

Instabis 1. quod Summi Pontifices ipsum Gratiani Decretum in suis posterioribus constitutionibus pro se allegant; sed non est verisimile quod Pontifices allegaturos fuisse Decretum Gratiani, nisi illud agnovissent in omnibus habere vim juris decisivam; ergo. Prob. Ant. de ea cap. Cum Apostolica. de his, que sunt à Prelatis, ubi Auctoritas dum I. Hieronymi, dum Leonis Papa iterato à summo Pontifice allegatur ex Decreto. Idem contingit c. continebatur de despons. impuberu. et alibi.

R. Summi Pontifices, dum quandoque in suis Decretis allegaverunt Decreta suorum antecessorum suorum, ea non desumpserunt primum ex volumine seu Decreto Gratiani, sed iam prius, et aliunde habuerunt in forma Authentica.

Inst. 2. In dicto cap. Continebatur haec expressè leguntur: cum in Decretis habeatur expressum; ergo summus Pontifex

suam sententia prorsus ex Decreto solida-
re intendit.

~~quod dicitur huiusmodi "Decretum sit tale
cujus textus, si reducatur in
primam auctoritatem sortitur vim
legis."~~

~~Neg. Etiam alia Decreta esse
huiusmodi, si enim leges civiles solummo-
do per hoc, quod referantur in Decretum
canonizantur, quanto magis alia Decreta~~

~~quod huiusmodi Decretum sit tale,
cujus textus, si reducatur ad primam
auctoritatem, sortitur vim legis universalis.~~

At dices. Etiam alia Decreta in
a Gratiano relata esse huiusmodi. ergo.
Probas sic. Si Leges civiles
solummodo per hoc, quod referan-
tur in Decretum canonizantur, quanto
magis alia Decreta atque Leges civiles
per hoc, quod referantur in Decretum,
ita sunt Canonizata, et vim legis obti-
nent. ergo. Prob. min. Ex communimo-
do loquendi Glossa et Doctorum id
asserentium. vid. Glossa Margin in
Authent. quas actiones G de Sacrosanctis
Ecles. c. 1. C. de Episcop. et Cleric. cap. 1.

Et istum modum loquendi Glossa et
aliorum Doctorum large accipi debere,
nempe pro eo, quod huiusmodi Leges re-
putata sint tanquam digna, ut in jus Ca-
nonicum referrentur, non vero, quod hoc
ipso vim legis decipivam obtineant.

Neg. urget Auctoritas Cardinalis
Tuschi, dum litt. D. Concluf. jo. n. 2. et 11.
ait: hodie temporibus nostris fuit
approbatum Decretum, et contenta in eo

Sunt Leges Canonicae effecta; ~~ergo~~.
 Nam Cardinalis iste designare debuisset
 illum Pontificem, per quem Decretum ap-
 probatum dicitur.

Dicit forsan Cum Canano et aliis,
 per Galatum et Eugenium tertium.
 At oportuisset afferre exemplar dictae
 approbationis. Certe in Bullario magno
 nihil tale reperire est.

Quod si dicas hanc approbationem
 factam esse per Gregorium ~~13um~~ sic enim
 praecipit Pontifex in suo Breui, ut qua
 emendata, et reposita sunt: Subintellige
in Decreto: omnia quam diligentissime
retineantur &

Q. ~~Idem~~ Hunc Papam ibi confirma-
 re emendationem Decreti, atque velle, ut
 ei nil ulterius addatur, aut quidquam in
 eo immutetur; Non tamen hoc ipso appro-
 bare omnia in eo contenta.

Replicabis. Ergo frustra tam longissi-
 mo tempore in emendatione Decreti à
 diversis Pontificibus, et viris peritissi-
 mis laboratum est, si post eius emen-
 dationem nemo ei morem gerere tenetur.

R. Neg. illatum. Nam per hanc
 emendationem factum est, quod longe
 maior habeatur ratio illius operis, quam
 antea, et multis Decretis in eo conten-
 tis morem gerere oporteat, eo quod
 conformia suis exemplaribus, quae per
 se vim legis habent, reddita sint.

Repones Summum Pontificem in die
 30 Breui expressè asserere, quod in me-
 morata Decreti emendatione magna
 ratio publica utilitatis habita sit:
 sed nulla, aut non nisi modica videtur
 utilitas huius Decreti, si in eo conten-

24
ta non obligant, nec habent vim legis.

ergo.

Dist. min. Si omnia in eo conten-
ta non obligent. *Conc. fauus Neg.* Cum
igitur multa in Decreto contenta, si
reducantur ad primariam auctoritatem
vim legis habeant, ut antea diximus, ca-
etera vero magnam mereantur fidem,
inde publicam utilitatem pullulare
palam est.

Dico 2. Decretales, Clementinae,
et extravagantes cum Joannis XXII.
Cum Communes habent auctoritatem
legis. Et ratio est, quia ut alicui
constitutioni insit auctoritas legalis,
plus non requiritur, quam ut lata
fuerit ab eo, qui per eam potest, et
vult obligationem imponere. Sed
Decretales, Clementinae, et Extrava-
gantes latae sunt à summis Pontifi-
cibus, qui possunt et volunt per eas
obligationem imponere; ergo.

Sectio 4.

De Rubricis, Superscriptionibus,
et Summariis Capitulorum.

Nota 1. per rubricas; sic dictas, quia
olim rubro caractere exprimebantur; et
intelliguntur illae inscriptiones, quibus
tituli librorum, vel distractionum pra-
notantur. v.g. in Decreto Gratiani pri-
ma Rubrica est ista: de jure ~~actorum~~ Di-
vina et humana constitutionis. In
Decretalibus prima haec visitur: de
Summa Trinitate, et fide Catholica.

Nota 2. Superscriptiones Capitulo-
rum sunt ea verba, quae immediatè ipsi
textui proponuntur, denotantq; Authorem

valent
omnia.

ipfius Capituli. Prima itaq; Superfcrip-
tio in Sexto Decretalium hac est: ~~Grego-
rius~~ ~~IX.~~ in Generali Concilio Lugdu-
nensi, an. 1245 in Gallia. Verba vero,
qua curfivo caractere exprimuntur atq;
hujusmodi Superfcriptiones, antecedunt, di-
cuntur Summaria Capitulorum. His nota-
tis:

Dico 1. Rubrica Decretalium, Cementia-
rum, Extravagantium vim habent decifiva-
rum, non item Rubrica Decreto Gratiani infer-
Ratio 1. mi est; quia Rubrica hujusmodi,
eundem recognoscunt Authorem, quem
ipfimet libri, qui cum polleant vi decifiva
confequens est, ut et Rubricis eorumdem
eadem authoritas tribui debeat.

Ratio 2. di est; quia sicut Decretum
ab Authore suo vim legis universalis ha-
bere non potuit, sic nec Rubrica.

Dico 2. Superfcriptiones Capitulo-
rum in Decretalibus posita sunt au-
thentica. Ratio est; quia Gregorius IX.
omnia Superflua in Decretalibus re-
fecit. Cum igitur Superfcriptiones re-
liquerit, atq; totum volumen tanquam
Authenticum declaraverit, necesse est ut
et Superfcriptiones ejus approbaverit.

Dico 3. Summaria Capitulorum
non habent vim decifivam. Ratio est;
quia ea solum pro majori legentium
commoditate primùm addita fuerunt ex
diversorum Authorum scriptis, quales
sunt Abbas Siculus, Joannes Andree,
Dominicus et alii, unde et nomina eo-
rum plerumq; allegantur.

Porro Glossam non habere vim legis
omnes conveniunt. Est autem Glossa
uberior explanatio Canonum et textuum
facta ab Accursio antiquo juris Canonici
interprete. Corpus vero juris, quod hanc

7 ut constat ex illo
Brevi. libris Decre-
taliu prefixo.

fusiorem expositionem continet, dicitur
glossatum, seu maius.

~~Capit 3.~~

~~De partibus juris Canonici,
quae extra ipsum corpus
vagantur.~~

Advertendum est, quod, cum Sapius in
capitulis Decretalium invenitur no-
datum et infra, vel, et q. id nihil aliud
denotare velit, nisi quod in Bulla vel
rescripto Summi Pontificis, ea quo de-
sumptae sunt capitula, adhuc quadam 7 praedictorum Decretalium
alia reperiantur, quae cum ad legem sta-
tuendam nihil conducere, a Compi-
tatore ommissa sunt; quadam vero, quae
saltem ad notitiam facti quidpiam confer-
re postea visa sunt cursivo caractere
in fine capituli per Correctores Ro-
manos posita sunt, ut videre est cap.
9. de constit. et alibi passim.

S. 4. 2.

De partibus juris Canonici, quae extra
ipsum Corpus vagantur.

Dari constitutiones Canonicae non
clausas Corpore juris supra jam insinua-
vimus. Sunt autem 1. Concilium Tri-
dentinum. 2. Bullarium magnum. 3. De-
cisiones Rota Romana. 4. Regula Can-
cellaria. 5. Declarationes Cardinalium,
de quibus singulis per ordinem modo bre-
viter agendum.

Sectio 1.

De Concilio Trid. Bullario M. Decisio-
nibus Rota ac Reg. Cancellaria

Dico 1. Concilium Trid, quod an. 1545
inchoatum, et an. 1563 finitum, plures

7 Sint oecumenica et

quo ad articulos fidei, quos praesertim contra Lutheranos et Calvinistas definit est infallibilis auctoritas; Ratio quia fuit congregatum et approbatum a S. Pontifice, at huiusmodi concilia generalia infallibilia esse, constat ex eo, quod representent Ecclesiam Dei, qua est columna veritatis 1. Tim. 3. et adversus quam porta inferi non praevalent. Matth. 16.

Corit. Iulius. ut continentur

#

Dixi quo ad articulos fidei; nam quo ad decreta morum et reformationes Concilium hoc non habet nisi auctoritatem legalem, hoc est, jus universale, constituit, ^{unde} ubicumque promulgatum, vel contra consuetudinem, vel privilegio Apostolico ei derogatum non fuerit, omnino parendum est; Siquidem major in Ecclesia potestas esse nequit, quam Concilium Generale capiti suo adunatum.

Dico 2. Bullarium magnum s. quod varias Summorum Pontificum constitutiones continet in iudiciis non facit plenam probationem, nisi Bulla in eo contenta ab allegante in Authentica forma producantur Engel in Proemio juris Canon. n. 13. Ratio est, quia Bullarium hoc nec promulgatum nec approbatum a Summo Pontifice invenitur; quamquam enim ductu et auspicio Sixti V. Laertius Cherubinus id primum divulgavit, ac cum privilegio Urbani VIII. ab Angelo Maria Cherubino eius filio Monacho Cassinensi cum novissimis Bullis denuo editum fuerit, nulla tamen ait Engel l. cit. apparet expressa, et Authentica alicujus Summi Pontificis approbatio, vel de eo recipiendo decretum.

Quares, quid sit sentiendum de iis Bullis, quae nec Corpori juris, nec Bullario insertae sunt?

R. Bullas has extravagantes in rigore non obligare, nisi constet eas rite promulgatas usu receptas, atque originali suo in omnibus et per omnia correspondere. Card. Tuschus l. cit. 6. et alii communissime.

25

Dico 3. Decisiones Rota Romana si plu-
res extent uniformes super eadem questione,
inducunt quidam consuetudinem, et Stylus
curia Romana, extra curiam tamen Romanam
vim juris universalis non obtinent, cum
nullibi reperiatur Auditoribus Rota Romana
fuisse concessam potestatem jus novum con-
dendi. Ita communissima Canonistarum Sen-
tentia. Est autem Rota Romana tri-
bunal Romani Pontificis ad decidendas
causas litigiosas constitutum, cui praesunt
12. Praelati, partim Itali, et Hispani, partim
Germani et Galli Jurisprudentia peritissi-
mi, qui cum in orbem sedentes controver-
sias audiant, auditores Rota nuncupari
consueverunt.

Dico 4. Regulae Cancellariae Apostolicae
vim legis universalis sortiuntur. Ra-
tio est, quia ipsum Summum Pontificem
Authorem habent. Sunt autem Regulae
Cancellariae ordinationes quaedam Pontifi-
ciae maxime causas beneficiale concer-
nentes, quas primus omnium Joannes
XXII. edidisse, et hoc nomine appellasse
traditur. Eisdem deinde Successores Pon-
tifices auxerunt, et declararunt. Ceterum
id habent speciale, quod cum morte Summi
Pontificis expirent, ac sede Papali vacan-
te suam vim amittant, donec a novo Pon-
tifice ad libitum reassumantur, vel reno-
ventur. Et haec facile ab omnibus admit-
tuntur, at circa declarationes Cardinalium
major inter Doctores est controversia, unde
sit.

Sectio 2.

De declarationibus Cardinalium et
earum auctoritate.

Declarationes Cardinalium aliud non
sunt, quam interpretationes Decretorum
Concilij Trid. ad reformationem morum

7 vel Concilio Generali
sub suo presidio

7 alia jura interpretantur

pertinentium facta à S. Congregatione
Cardinalium per Romanos Pontifices in
hunc finem instituta. Dixi ad refor-
mationem morum; nam fidei dogmata
in hoc Concilio contenta summi Pontifi-
ces sibi exponenda reservarunt.

Quaritur autem hinc an declarationes
Cardinalium obtineant vim legis? Ne-
gant quidam Doctores apud Barbosam
l. x. juris Eccl. Univ. c. 4. n. 82. exis-
timantes hujusmodi declarationes solum
esse probabiles, et doctrinales. Verum
contraria sententia, quæ eis vim legis
tribuit, longe verior est; Et ratio est;
quia incredibile non est, quod Summus Pon-
tifex Cardinalibus quos voluit loco sui
interpretari decreta Concilij Trid. majo-
rem non dederit potestatem, quam alii
habent privati Classici Doctores. Et
certè si hujusmodi declarationes non
sunt authentice, videtur inutiliter ins-
titutum Collegium Cardinalium ad inter-
pretanda Concilij Trid. decreta; expo-
sitio enim, quæ non est authentica, sed
solum probabilis, facile relinquitur ac
spernitur.

Interim tamen, ut nominata declara-
tiones vim habeant legis, tres condiciones
habere debent juxta receptissimam senten-
tiam. 1. ma, ut fiant consulto Summo
Pontifice. 2. da, ut in authentica forma
producantur. 3. na, ut sint comprehensivæ,
non vero extensivæ, hoc est, ut sint secundum
tenorem et proprietatem verborum legis,
eamque interpretentur dumtaxat, non vero
extendant, et veluti novam legem condant.

Oppones. Non feruntur hujusmodi de-
clarationes per modum legis. Sed per modum

29
opinionis, ergo non habent vim legis,
sed solum doctrina. Prob. Ant. S. Con-
gregatio hoc verbum usurpare solet
censemus, vel, censet Congregatio, quod
idem est, ac existimat; sed hoc modo
loquenti tantum declaratur opinio, non
vero fertur lex; ergo.

Q. quod verbum censere iudicia
significet idem ac decernere, statuere,
praecipere, prohibere. l. III ff. de v. s.

Just. Si serata ferrentur per mo-
dum legis, contraria sibi esse non de-
berent; nam leges sibi contrariae non
oportet, at multa circumferuntur de-
clarationes Cardinalium sibi invicem
contrariae; ergo.

Q. Minorem veram esse de iis declara-
tionibus, quae afferuntur sine authen-
tica forma, fecus dicendum de iis, quae
in authentica forma videntur.

Dices: Si huiusmodi declarationes
vim habeant legis, ergo authentica sunt;
ergo nullatenus damnari debent. At
sapius ~~enim~~ huiusmodi declarationes
damnatae sunt à Summis Pontificibus,
ut testatur Zypaeus, consult. Canon. l.
fil. de elect.; ergo.

Q. Censuram istis solummodo declaratio-
nibus iniustam esse, quae absq; authentica
forma circumferantur, et tanquam sup-
posititia deprehensoe sunt.

Dices iterum: Ad rationem legis necessa-
rio requiritur promulgatio: sed decla-
rationes Cardinalium non solent promul-
gari; ergo.

Q. Dist. Maj. Ad rationem legis, quae condit
ius novum necessario requiritur promulga-

24
ante conditum ^{maj.} hio Conc. Ant. Ad rationem legis, qua tan-
tum juste applicat necessario requiritur pro-
mulgatio N. M. Porro Declarationes Car-
dinalium, cum non sint extensiva, sed so-
lum comprehensiva, non condunt jus novum,
sed duntaxat ante conditum et applicatum
et promulgatum explicat; nec proinde
indigent promulgatione.

Caput 2.
De jure Civili
eiusq. partibus

§. 1.

De definitione et divisione
juris Civilis.

Jus Civile secundum Justinianum di-
citur id, quod Magistratus, populus, vel
Civitas sibi constituit. Inst. 2. §. 1. De jur. H.
G. et C. Sed videtur hic jus civile municipi-
ale definiti, non autem Civile in Comuni.
Jus igitur Civile in genere sum-
ptum definiti potest, quod sit jus posi-
tivum auctoritate Principis, vel Magis-
tratus Saecularis conditum, ad rectam
Reipublicae Civilis gubernationem, pa-
cem et salutem temporalem immediate
ordinatum. Hodie à populo solo jus
amplius ferri non solet. et ideo in de-
finitione nulla populi facta est mentio.

Jus civile dividitur in jus com-
mune, et privatum sive municipale.
Jus commune dicitur, quo omnes, qui
Imperio Romano subiecti sunt ligantur.
Unde et Romanum, ac Romano-Germani-
cum appellari consuevit. Jus privatum
est, quo non omnes, sed unius tantum
provinciae, vel Civitatis Imperialis subdi-
ti obligantur, ut jus Saxonium Bavaricum,
Item particularia locorum Statuta.